

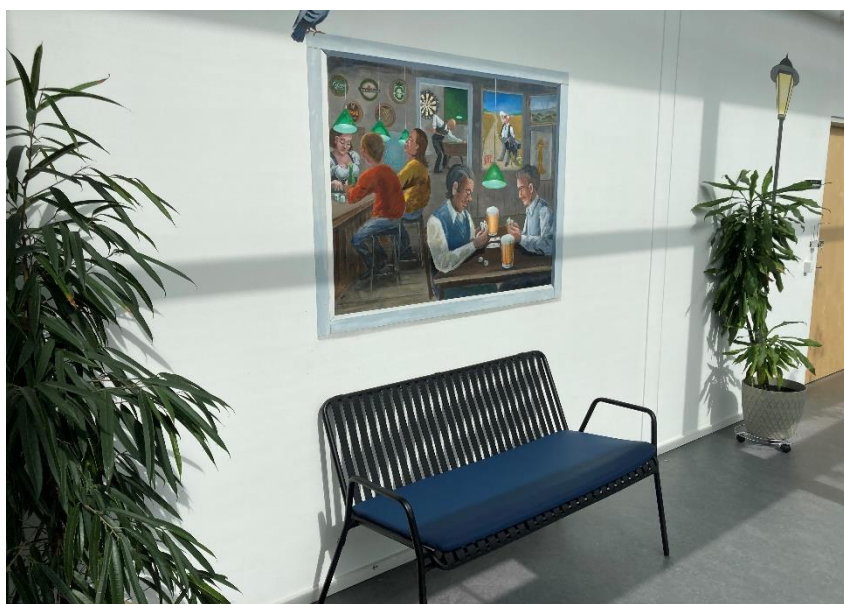
Case: Aabo i Aakirkeby på Bornholm

Aabo har fem afdelinger med i alt 60 beboere og 82 medarbejdere. Puljebevillingen omhandler to afdelinger, hvor der er sket tiltag i både inde- og udemiljø for at understøtte hjemlighed ved at skabe indbydende miljøer, der kan give tryghed, trivsel, velvære, og understøtter nysgerrighed og brug af arealer og rum. Beboerne aktiveres mere via de nye tiltag, der er indbydende og inviterende, og via medarbejdernes og frivilliges aktive tiltag til at aktivere beboerne.

Lederen Zette Kofoed tager imod i Rønne Lufthavn på en frisk forårsdag og kører os til Aabo i Aakirkeby. Radio Nova musik drøner ud af bilens højtalere, og hun snakker løs om sit projekt, sit plejehjem, og sine ambitioner. Zette har været leder af Aabo i 24 år, og det er tydeligt, at hun brænder for sit job og sit plejehjem. *"Jeg elsker mit job, jeg elsker mine beboere, jeg elsker mit personale"*, siger hun, samtidig med at hun vinker til flere mennesker på gaden, når vi kører forbi. *"Alle kender mig her i byen"*, siger hun og fortæller: *"Vi har et rigtig godt og stort netværk her i byen med børnehaver og skoler, med kirken, med frivillige."* Det vender vi tilbage til.

Aabos projekt hedder "Aabo, hvor man føler sig hjemme". Der er etableret en "hovedgade" med flotte vægmalerier, der skaber en hovedgadestemning. Der er malerier, der viser forskellige butikker, og bænke, som beboerne kan sidde på og betragte udeliv og indeliv og tale sammen. Der er etableret flere udendørsmiljøer med sansebede, bærbuske og blomster, som beboerne stimuleres til at medvirke til at pleje. Der er etableret musikstationer med trommer og xylofon mv.

Miljø fra den etablerede "hovedgade". Bænk, lygtepæl, blik "ind i" værtshus, planter.

Zette har sat ambitionerne højt: De nye tiltag skal målbart medvirke til at skabe et bedre miljø, der øger beboernes trivsel og velvære via styrkede følelser af hjemlighed. Og det skal være så virkningsfuldt, at brugen af psykofarmaka og sovemedicin reduceres med 20%. Hun kan allerede nu påvise et fald i brugen af psykofarmaka, fra sidste år, hvor ni beboerne fik psykofarmaka, til nu kun to beboere - en reduktion på 78%. Hun har ikke opgjort reduktionen af sovemedicin, men generelt er holdningen på Aaby, at *"vi giver hellere en snaps og en ostemad før sengetid end en sovepille."* Antal indberetninger om voldsanvendelse er også faldet markant - fra ni sidste år til foreløbig 0 i år.

Zette er overbevist om, at tiltagene for hjemlighed er en medvirkende faktor til disse resultater. Hun fortæller, at der er skabt en endnu bedre kultur, der giver beboerne flere muligheder og giver personalet større bevidsthed om værdien i at bruge tiltagene aktivt.

Indemiljøet

Da vi træder ind på Aabo, fornemmer man straks den gode stemning og kultur. Personalet hilser på os med smil, og de første billeder på den nye "hovedgade" hilser os også velkommen med flotte farver. Vi starter straks rundvisningen, hvor Aabos pædagog Maria går med. Zette og Maria viser de flotte billeder malet af kunstneren Lena Heegaard. Under billederne er der bænke, som beboerne kan sidde på og betragte livet på hovedgaden, de kan hilse på hinanden, og de kan danne relationer.

Beboerne har været med til at beslutte motiverne på billederne, der skal vise et hovedgademiljø med butikker og andet. Vi ser ind i et bageri/konditori, et værtshus, der er planter mv. Frisørens dør er malet og ved siden af er der et billede, der som et vindue til frisørsalonen viser to damer "inde i" salonen, der får ordnet hår, mens de læser dameblade.

Frisørsalonen – og bagved til venstre ses et flot træ

Der er også et billede af bøger, som vel skal forestille en boghandel eller et bibliotek. Bogtitlerne er tydelige og indbyder også til samtale. Maria og Zette fortæller, at alle beboere har handleplaner om at gå ture dagligt, og her har hovedgade-malerierne været med til at stimulere samtaler, for nu er der noget at gå tur i, og masser af detaljer at tale om. En mandlig beboer går dagligt hen og giver et kys på munden af modellen i "frisør-vinduet".

Maria og Zette fortæller, at beboere sad rundt om kunstneren, mens hun malede, og gav input og ideer. Derfor kom der en kat på de fleste billeder, og der blev foreslået fugle, der kom med.

Billedet findes på "hovedgaden" på Aabo og viser et kig ind i konditoriet. Bemærk den i teksten nævnte kat: den stikker hovedet frem bag bollerne nederst til venstre i billedet. Billede til højre viser Zette og Maria foran en blomstereng – på blå etage, så himlens blå farver er markante

I den næste afdeling, vi kommer til, er de lange gange malet som en stor blomstereng. Også her kom beboerne med ideer til, at alle blomsternavne skulle skrives på både rigsdansk og bornholmsk dialekt. Fx er gederams "dåueurt", og valmue er "syltjeurt". Blomsterengene er tematiseret i farver. På en gang er vægge og blomstermalerier gule, på den næste etage er de blå. På den måde hjælpes beboerne på en farvefuld og tryk måde til at finde hjem til deres egen lejlighed, når de har været omkring på plejehjemmet og dets mange indbydende udearealer.

På en gang er der malet fire store køjer med udsyn til fire forskellige bornholmske motiver mod hhv. nord, syd, øst og vest, der samtidig viser årets gang med forår, sommer, efterår og vinter. Maria fortæller:

*"De meget flotte malerier skaber et æstetisk miljø, der også viser respekt for håndværket.
Det betyder noget for den generation af beboere, vi har her."*

Personalet bruger malerierne, der illustrerer gademiljø og de mange små være- og opholdssteder med sofaer og bænke aktivt. Maria fortæller, at når personalet hjælper beboerne op om morgenen, taler de tit om, hvad de skal i dag, at de skal "i byen". Så de tager hat eller smykker på, og de vælger det tørklæde, de vil have på. Og så er der ellers mange gåture og samtaler og aftaler. Beboerne er begyndt at invitere hinanden til at mødes nogle af de her steder, eller mødes til kaffe på et af de mange steder udenfor, hvor der er etableret et lille hyggeligt miljø med bænke, hvor man kan sidde lidt i fred og samtidig har udsyn til gadeliv og byliv udenfor plejehjemmet. Personalet understøtter brugen af hyggekrege og bænke ved at have lys der, og i sæsonen at lægge æbler ud. Maria siger: *"Det er jo sådan, vi kan se, at det virker: når beboerne sætter hinanden stævne i de her miljøer."*

De fire køjer malet på en gang

det. Så vi tager jo 2-3 beboere med ud, når vi vander", fortæller Maria.

Som nævnt ovenfor er der etableret bænke og hyggekrege mange steder udenfor, som beboerne bruger meget. Der er etableret lyskæder, og i sæsonen lægges der æbler ved bænkene. Frugt spiller en rolle for mange beboere, idet mange kommer fra hjem på landet eller med store haver. De samler frugt, og nogle vil gerne tage del i at sylte og koge frugt. Maria fortæller:

"Jord-til-bord giver mening for mange af beboerne. Rollatorerne bugner af frugt. Der må ikke gå noget til spilde, og de vil gerne lave frugtgrød osv. Når det giver mening for dem, går de meget op i det. Det er jo det, vi hele tiden skal medvirke til at skabe – mening."

Der er også et hønsehus i et af udearealerne, og beboerne hjælper med at samle æg og passe hønsene. Igen nævner de virkningen af, at der skabes mening for beboerne. De fortæller, at en af beboerne har taget ansvar for at passe hønsene, og i vinter lå han på knæ for at hakke hul i isen til hønsenes vand.

Udendørsmiljø

Der er etableret krydderurtebede, som beboerne kan mærke, dufte og tale om – og køkkenpersonalet bruger dem i madlavningen. Køkkenpersonalet bruger aktivt "jord-til-bord"-principper, så det, der dyrkes, anvendes i madlavningen. Der er plantet rabarber, og der er bærbuske, som kan bruges i madlavningen, og som beboerne kan dufte til og selv plukke og spise. Og beboerne kan tage del i beskæring og vedligehold. De har også bestemt, at der skal være rosenespalier, der lige er blevet etableret.

De mange bær, buske og planter kræver meget vanding. Igen er der et beboerperspektiv i personalets aktiviteter: *"Der er jo ikke en af os, der gør noget en time uden at have beboerne med i*

Personalet bruger også ofte udemiljøerne til at arrangere kaffe, frokoster og middage. Der er herrefrokoster med bikse-mad og øl, der er damefrokoster, og i pinsen blev der på en søndag ret spontant tændt op i grillen, hvor alle beboere deltog i grillpølse-middag.

Et af lysthusene, der bruges til kaffe og frokost – redskaber til at pleje planter ses også

Terrasse med grillen og krydderurter

Vi spørger, om alle de her mange aktiverende aktiviteter involverer alle beboere, eller kun de bedst fungerende, for puljen er jo målrettet beboere med demens. Zette og Maria pointerer, at alle beboere er med i alle disse aktiviteter, og at mange af tiltagene er lavet netop med henblik på at skabe sansestimuli for beboere med demens. De slikker sol, nipper planter, bruger havesaksen, og har gavn af musikken. Og så er der jo også besøgshesten, som de siger. Besøgshesten? Ja, der kommer en besøgshest, der går rundt på hele plejehjemmet, og op i elevatoren, så også beboerne på første sal kan få besøg. Den går rundt i fællesstuerne, og de beboere, der gerne vil have besøg, får den ind i deres lejligheder!

Besøgshesten på Aaby på besøg hos to beboere – billede udlån af Aabo med beboernes tilladelse

Samspil med det omgivende samfund

Der står nogle trommer til at spille på med tilhørende trommestikker udenfor. Jeg spørger, om beboerne bruger dem. De svarer, at det er sjældent, men at der ofte kommer børn ind i gården og slår på trommerne, og det giver lyd og vækker opmærksomhed blandt mange beboere.

Det giver en snak om Aabos samspil med lokalsamfundet. Zette fortæller:

“Vi har et rigtig godt og stort netværk her i byen med børnehaver og skoler, med kirken, med frivillige.”

Det kommer til udtryk ved, at der ofte er besøg af børn fra byens dagtilbud og skole. Nogle børn har lært at strikke af de ældre, og nogle ældre holder oplæg for børnene.

Der kommer også fast en babyrytmik-hold, hvor beboerne har mulighed for at se på, at forældrene udfører rytmikken med deres babyer. Helle, der er frivillig og formand for familie- og beboerrådet på Aabo, er stødt til os. Hun siger: *“Der er ikke et øje tørt. Jeg har aldrig set noget lignende som når de har babyrytmik her.”*

Samtale med beboere og beboerrepræsentanter

Aabo har arrangeret en samtale med Helle, formand for beboerrådet, to beboere, Vita, der har boet på Aabo i syv år, og Alice, der har boet her med sin mand i fem måneder, og en pårørende, Signe, hvis mor har boet her i to år. Der er kaffe og te og franskbrødsadder med pålæg. Maria og Zette er også med.

De fortæller, at beboerne og pårørende har været med til at drøfte tiltagene og beslutte, hvad der skal etableres. Fx at der ikke skulle være flis og skærver et sted i haven, for så kunne beboere i kørestol ikke komme omkring der.

De fortæller, at de bruger de nye tiltag meget. *"Det kan du se her"*, siger Vita og viser sin solbrune arm frem.

De fortæller, at de sidder på bænken, drikker kaffe og spiser frokost i lysthuset, nyder fuglene, nipper ribs og brombær mv. De siger udsagn som:

"Der foregår meget her" og "jeg er så glad for at bo her" og: "Jeg skulle prøve sansegyngen – åh, hvor blev jeg bange, da jeg skulle sætte mig, men det gik fint."

Pludselig går snakken om dans. Det viser sig, at når de taler om at bruge musikken, så er det bl.a. til dans. En af dem siger:

"Det starter altid stille og roligt. Så bagefter sidder ingen ned, og der står kørestole, som man ikke ved, hvem der kom i. Der er så meget gang i den. Alle danser. Selv en beboer, der ikke ville, for han går med krykker, men han kom op og med og dansede løs."

Der er mange frivillige på Aabo. Der er en cykelklub, der kører beboerne rundt i ladcykler. Der er et sjak, de kan ringe efter, når der er brug for det til fælles og arrangementer. Der er besøgsvenner og besøghunde og besøghesten. Der er en håndfuld frivillige med daglig gang på Aabo. Og så er Aabo heldige med at have Helle. Hun har vundet en frivilligpris, hvor præmien var 10.000 kr. Og hvad gjorde hun, spørger de andre om bordet – og svarer selv: Hun hyrede et jazzband og købte lækre pindemadder til en fest for alle beboere for pengene! Det er tydeligt, at de beboere og pårørende, der fortæller, finder, at Helles og de øvrige frivilliges aktiviteter medvirker til at skabe hjemlighed på Aabo.

Andre tiltag

Som en del af projektet, er personalet blevet opkvalificeret. Maria og Zette været på kursus i sansestimulering, og så har Maria efterfølgende undervist hele personalet, og de har udarbejdet en pjece til medarbejderne, og en til beboerne om de nye etablerede sansestimuli, og hensigter med dem, og hvordan de kan bruges. Maria fortæller, at dette projekt med etablering af de mange sansestimuli har ændret måden, personalet taler fagligt på. Det er blevet nemmere at sætte sprog på, hvad de gør, og hvorfor. *"Det er et socialpædagogisk boost, kan man sige"*, som hun udtrykker det. Maria peger på, at tiltagene skaber ringe i vandet, hvor små tiltag fører til meget mere, og der er ved at udvikle sig en stærk kultur med sansestimuli, hvor alle beboere aktiveres, bevæger sig rundt, rører, ser og sanser. For nylig satte de et vandbad op, som beboerne kunne have fødderne i.

Samtale mellem personale, beboere, pårørende og frivillig

Derudover har de suppleret tiltagene med tværfaglige beboerkonferencer¹, som øger fagligheden og de handleplaner, de laver med beboerne, og bidrager til at skabe hjemlighed og livskvalitet. I de opgørelser over brug af psykoformaka og sovemedicin samt antal indberetninger om voldsanmeldelser, som Aabo selv har lavet, finder de indikationer for, at disse tiltag også bidrager til at nedbringe brugen af psykofarmaka og sovemedicin, og antal indberetninger om voldsanmeldelser er på besøgstidspunktet i maj 0. Zette dykkede ned i disse tal og fandt ud af, at de indberetninger og episoder, der var, kom fra ikke-kendt personale på afdelingen, altså personale, der tog en vagt på en anden afdeling, eller vikarer og ufaglærte. Det brugte hun til at tage handling, så medarbejderne fik kurser, så Sundhedsstyrelsens videoer om emnet², og de talte om det til gruppemøder.

Som en del af projektet er der også ansat en projektassistent, der er en medarbejder på fleksjob, som har stor kreativitet og evne for at bruge inde- og udearealer til aktiviteter med beboerne, der skaber stemning, fællesskab og sansestimuli.

Det er tydeligt som besøgende, at der er en livlig og aktiv kultur på Aabo, der understøttes af et engageret personale, der er meget bevidste om at aktivere beboerne og give dem sansestimuli, oplevelser og fællesskaber. Det er også tydeligt, at Zette er en engageret leder, der går forrest for at skabe denne kultur. *”Jeg er så stolt af mit personale”*, siger hun, og fortsætter: *”Jeg går foran, men jeg går ikke i vejen.”*

Man kan se hendes engagement på mange måder. Hun har skabt et åbent hus, hvor det omliggende samfund kommer ind. Og personalets børn kommer her. Selv fylder Zette snart 60 år, og hun har inviteret alle beboerne til fest.

”Det er jo en del af mig, så de skal selvfølgelig til fest.”

Hun møder kl. 6 hver morgen og går kl. 15.30-16.

”Jeg grunder, laver kaffe til personalet, snakker med nattepersonalet, tager telefonen hvis nogle ringer sig syge, tjekker medicinen. På den måde får jeg indtaget rummet, inden dagen for alvor starter.”

Hun siger:

”En bonus ved den her gode kultur er, at jeg ikke har udfordringer med at tiltrække personale. De vil gerne arbejde her i den her kultur.”

Hun er taknemmelig for, at Aabo har fået puljebevillingen, og har kunnet etablere de mange sansestimulerende tiltag.

Helle foran billedet af bager/konditorbutikken

¹ Læs mere om beboerkonference her: [Demenshåndbog: Beboerkonferencen i praksis - Sundhedsstyrelsen](#).

² Se mere her: [Videnscenter for værdig ældrepleje - Sundhedsstyrelsen](#)

Case: Ceres Huset i Aarhus

Aarhus Kommune har fået støtte til et lyd- og duftmiljøprojekt, der har omfattet alle kommunens plejehjem, hvortil kommunen har ydet medfinansiering.

Aarhus Kommunes projekt tager afsæt i to analyser, kommunen har fået foretaget i samarbejde med Aarhus Universitet om lyd- og duftmiljø på plejehjem. Det er to ret omfattende antropologiske undersøgelser foretaget af Moesgårds Antropologiske Analyseenhed Mantra. Projektleder på Aarhus Kommunes lyd- og duftmiljøprojekt Mads Duevang Dahl deltog i de to analyser, der ledte frem til projektet. Han er uddannet i audiodesign og er også musikterapeut. Han påpeger, at det er de første og største analyser af sin art i Danmark.

Analyserne identificerer sammenhænge mellem lyd- og duftmiljø og livskvaliteten for beboerne, og pårørendes bedre besøgsoplevelser og for personalets arbejdsmiljø. Analyserne leder frem til en række anbefalinger for tiltag til at forøge lyd- og duftmiljø på plejehjem.

Anbefalinger til duftmiljø-tiltag:

- Nye løsninger til opbevaring af affald og vasketøj
- Ventilation og arkitektur
- Pleje- og rengøringsrutiner
- Organisering af personalets duftmiljøindsats
- Lugtesansen som arbejdsredskab
- Duften af mad er vigtig
- Brug eksisterende behagelige dufte strategisk
- Muligheder i dufttilsætning

Anbefalinger til lydmiljø-tiltag:

- Nye løsninger til dæmpning af institutionelle antropone og teknofone lyde (se forklaring nedenfor)
- Introduktion af baggrundslyde til stemning og trykthed
- Funktionel brug af musik- og lydafsłapning
- Personalets lydmiljøindsats og tværfagligt arbejde
- Udviklingsperspektiver: velfærdsteknologiske løsninger baseret på anbefalingerne

Ordforklaring: Forskerne fra Aarhus Universitet bruger disse lydbetegnelser:

- Geofone lyde skabes af natur og naturlige processer, fx vindens hvislen
- Biofone lyde skabes af dyreliv
- Antrofone lyde skabes af mennesket, fx fodtrin, tale mv.
- Teknofone lyde skabes af maskiner og apparater, fx trafik, alarmer, ventilation mv.

Aarhus Kommunes lyd- og duftmiljø-projekt indeholder disse elementer:

- Screening af lyd- og duftmiljø på alle kommunens plejehjem via dels før-efter-lydmålinger og små før-efter-spørgeskemaer til medarbejderne
- Pilottests og prøvehandlinger på fem plejehjem for at erfare, hvilke tiltag, der har størst værdi for beboere, pårørende og medarbejdere
- Erfaringsopsamling mhp. forankring på kommunens plejehjem og udbredelse til andre plejehjem i landet

Jeg besøger plejehjemmet Ceres Huset en dejlig solskinsforårsdag. Jeg sidder i hovedindgangen og venter på at blive hentet. Der ligger et træningsrum ud til indgangsarealet, hvor døren er åben og ud strømmer musik. To beboere træner til musik, bl.a. Kim Larsen. En medarbejder stikker hovedet ud og byder mig velkommen. Da hun hører, hvad jeg skal, siger hun:

”Det her med at bruge musik bevidst ifm. træning af beboerne er også en del af det projekt hos os.”

Det gør mig selvfølgelig endnu mere nysgerrig på at se tiltagene på Ceres Huset. Det er et relativt nybygget plejehjem i seks etager. På hver etage bor 12 beboere, så i alt har Ceres Huset 72 beboere. På hver etage er centrum en åben dagligstue med åbent køkken tilknyttet. På to gange ud fra dagligstuen er beboernes lejligheder. To etager er i øvrigt røgfrie, fortæller de mig.

Projektleder Mads har arbejdet sammen med lederen Peter og personalet på Ceres Huset om at foretage lyd- og duftscreeninger og derefter iværksætte en række tiltag til at øge livskvaliteten for beboerne, og pårørendes bedre besøgsoplevelser og for personalets arbejdsmiljø. De fortæller alle om de tiltag, de har foretaget, som kan virke relativt små, men som har haft meget stor betydning for lyd- og duftmiljøet og herfra også for beboernes livskvalitet og personalets arbejdsmiljø.

De vigtigste tiltag med betydning er:

- Nye støjsvage rulleborde
- Underduge på borde
- Stole- og bordbensokker
- Bevidsthed om at skabe ro i spisesituationer og dermed arbejds gange i de åbne køkkener
- Bevidsthed omkring brug af radio og TV, herunder brug af Memory cubes koblet til TV
- Bevidst brug af musik til forskellige formål – som hygge-underlægningsmusik i dagligstuen, som støtte under træning, som opkvikkende element mv. Der er opsat Music mind carrierer i alle dagligstudier, hvor man let kan sætte forskellige typer musik på.

Vi deltager under mit besøg i en samtale med lederen og tre ernæringsassistenter og i en lille workshop med 14 medarbejdere og ledere. De fortæller om de forskellige tiltag:

De nye støjsvage rulleborde:

Mange påpeger den meget store forskel på de gamle rulleborde og de nye. En siger eksempelvis:

”Vi prøvede med det gamle og det nye, og det gamle larmede helt vildt, når man kørte over noget, og det klirrer fra glas og flasker og kander. Og det nye sagde bare lige et lille donk. Det har bestemt haft en effekt på lydniveau.”

Efter mødet går vi ned i et af køkkenenerne og afprøver det selv. Det er en meget stor forskel på lydniveau. De gamle larmer virkelig meget, når de ruller hen over gulvet og over gulvlister, mens det nye er nærmest lydløst. Projektlederen siger:

”Jeg har brugt latterligt meget tid på at kigge på hjul. Og man kan spørge: Er det virkelig rulleborde vi skal bruge så mange penge på? Ja, det er det! Du kan tydeligt høre det her.”

Overfladen er også langt mere støjsvag end de gamle borde, så glas, flasker, service, bestik mv. klirrer og rasler stort set ikke under kørsel og når de sættes på bordet.

Medarbejderne påpeger også nogle mindre udfordringer med de nye rulleborde. Nogle siger, at de små borde mangler en hylde, så der er mindre plads til at transportere alle de flasker, glas og andet, de skal transportere rundt på etagen. En siger, at overfladen kan blænde i solen. Nogle siger, at de nye borde kører meget hurtigere, så man kan ikke lige skubbe dem en smule, idet de så kører langt af sig selv. Og så nævner flere medarbejdere denne virkning af de nye rulleborde: Beboerne kan nærmest ikke høre, når medarbejderne kommer kørende med bordene:

”Vi kører ud med øl og sodavand og saft. Før kunne de altid høre os, hvor alt bimlede og bamlede. Nu kommer de med kommentarer som: Nå, det er dig, der kommer, jeg havde ikke hørt dig.”

Stolesokkerne nedbringer lydniveauet meget

En nævner, at nu er det vigtigt at få de nye rulleborde på kommunens indkøbsaftale, så de kan købe nye, når behovet opstår, så tiltaget ikke går i stå.

Underduge på bordene

Flere medarbejdere peger på den markante lydreduktion ved de nye underduge på spiseborde og kaffeborde.

Vi går hen og afprøver underdugene. De er lidt tykkere, en art frotté. Vi afprøver dem ved at slå på bordene hhv. med og uden underdug. Igen er forskellen meget stor. Med underdug kommer kun en lav, næsten uhørlig lyd. Uden underdug kommer høje lyde, når man i bordet eller stiller ting på det.

Vi taler om de virkninger, underdugene har ledt til. En medarbejder fortæller om sin oplevelse:

”Underdugene har halveret skærmydslerne blandt beboerne under måltiderne.”

En anden medarbejder kommenterer:

”Ja, enig, men man kan ikke slå hul på et kogt æg på bordet nu.”

Stole- og borde-sokker

Flere medarbejdere peger på den markante lydreduktion ved de sokker, der er sat på stoleben og bordben. En medarbejder siger eksempelvis:

”Der er ikke så meget støj i fællesarealerne. Sokkerne under stolene og de nye rulleborde giver mere ro i dagligstuen, det har helt klart haft en god indvirkning.” En anden supplerer:
”Ja, jeg er virkelig glad for de dutter på stolene. Det er fantastisk.”

Projektlederen fortæller om stolesokkerne:

”En borger sagde: Det er det bedste, der er sket her længe.”

Igen viser en afprøvning den markante forskel på lydniveauet i dagligstuen/spisestuen.

Køkkenerne på etagerne – duft og lyd miljø

Ceres Huset har ikke et storkøkken, så al mad laves i de åbne køkkener, der ligger i forbindelse med dagligstuerne, der også fungerer som spisesstuer, på hver etage. Større måltider laves dog typisk i et eller to køkkener ad gangen til hele huset. Denne indretning har betydning for både lyd- og duftmiljøet i huset.

En dagligstue og åbent køkken

Dufte kan bruges aktivt til at skabe stemning og bringe minder frem. Det gælder fx ved småkagebagning. Det oplever vi under mit besøg, hvor der på en af etagerne er en dejlig duft af nybagt kage. Medarbejderne fortæller, at de har to røremaskiner, der roterer mellem etagerne, og de arbejder bevidst med ikke at bage på samme etage hver gang. Det kan både være for meget for beboerne på den pågældende etage, og det kan rullende over ugerne sprede de positive duftoplevelser på alle etager.

Dufte kan også få negativ betydning for nogle beboere. En medarbejder nævner, at når der steges fiskefrikadeller, giver det en markant og ikke altid positiv duftoplevelse på hele etagen. En anden nævner kålduft, der kan være markant, men samtidig også bringe minder frem, da mange af beboerne har været vant til at spise kålretter i perioder af deres liv.

En peger på, at disse eksempler viser udfordringerne i politiske intentioner om at have dufte fra madlavning i rummet, idet denne intention har positive elementer, men også kan have negative implikationer for nogle beboere, såsom nævnte eksempel med fiskefrikadeller, eller den gode duft af vanilje i forbindelse med bagning, der efter timer kan gå fra positiv til negativ duftoplevelse, hvis intensiteten bliver for langvarig.

Medarbejderne taler også meget om lyd miljøet i dagligstuerne/spisesstuerne og påvirkningen heraf fra de åbne køkkener.

De fortæller, at de nye rulleborde, som nævnt ovenfor, har haft en markant positiv betydning for lyd miljøet. Men flere siger, at opvaskebordet stadig larmer meget, og de opfordrer til at få fundet lignende løsning med at nedbringe støjen herfra, fx via skift af hjulene. Flere nævner endvidere de mange alarmlyde fra komfur og andre køkkenmaskiner.

Både lederen og medarbejdere fortæller, at lyd- og duft miljø-projektet har givet stor opmærksomhed på og bevidsthed om, hvordan arbejdsopgaver og arbejdsrutiner kan tilrettelægges, så lyd miljøet påvirkes positivt.

Lederen siger henvendt til medarbejderne, der deltager i interviewet:

“Der er kommet en opmærksomhed efter vi er gået i gang med det her projekt: Før vaskede I heller ikke op, mens beboerne spiste, men nu er I også opmærksomme på, at opvaskemaskinen ikke skal køre, mens beboerne spiser. Og I er opmærksomme på ikke at snitte og skære under måltidet, hvis I kan undgå det. Så det er noget med arbejds gange.”

Medarbejderne oplever også en positiv indvirkning på deres arbejdsmiljø. Nogle fortæller, at de tidligere har arbejdet i centralkøkken, og at den nuværende arbejdsform i små køkkener på afdelingerne giver nogle andre muligheder. En medarbejder siger:

“Jeg har været lukket inde i et centralkøkken i 23 år. Aldrig nogensinde igen. Jeg skal ud. Rent økonomisk og praktisk er det fint med et stort køkken. Du kan have noget i ovn og gryder, og du bager masser af kager og steger krebinetter. Men vi skal ud til vores beboere, de skal mærke, de skal have duftene, så man kan prikke til deres duftsanser, smagsløg og sanser.”

En anden siger:

”Jeg kan også rigtig godt lide at være på afdelingerne. Det er godt med små køkkener på afdelingen, hvor man kan bage småkager. Men det vil være fordel, hvis der også er et gedigent centralkøkken, hvor du ikke skal tænke på, hvor meget man støjer, når man laver større retter, der kræver, at man laver mad til mange, og hvor det tager timer.”

TV, radio og musik

Som en del af lyd- og duftmiljøprojektet har de arbejdet med TV, radio og musik på Ceres Huset. De er opmærksomme på og taler om bevidst anvendelse af TV, radio og musik. De er bevidste om, hvornår TV og radio er tændt, og at det eksempelvis er slukket under måltider, og at det ikke skal være tændt, hvis ingen beboere bruger det / følger det.

De har fået opstillet en Musicmind i hver dagligstue, som personalet bruger. Det er nogle sorte tårne med en touch screen, der nemt giver mulighed for at tænde for musik og med et enkelt tryk vælge, hvilken type musik man vil sætte på. I projektet er der fokus på at kunne vælge musik til eksempelvis baggrundsstemning eller som mere aktivt understøttende andre aktiviteter. De har playlister med den musik, de ved, beboerne gerne vil høre. De er eksempelvis opmærksomme på, at mange beboere gerne vil høre musik som Kim Larsen og Thomas Helmig.

En medarbejder fortæller:

”Der er stor forskel på, hvad vi bruger som miljømusik, og hvad vi bruger med de enkelte, der kan have nogle bestemte præferencer.”

En anden siger:

”Det nye med musikken er godt. Især når der er formiddagshygge i dagligstuen. Så sætter vi hyggemusik på. Og i går satte vi Kim Larsen på, og det skabte en anden stemning.”

En tredje fortæller:

”Jeg bruger musik aktivt. De tårne giver en fantastisk lyd, og man kan sætte på efter hvilken stemning man gerne vil sætte.”

Ceres Huset har derudover som en del af lyd- og duftmiljø-projektet introduceret Memory cubes. Det er nogle terninger koblet til TVet. Hver side i terningen har et billede med et tema, der kan aktiveres. De kan udskiftes, så der kan introduceres nye temaer. Der er eksempelvis temaer om aktiv bevægelse, historie mv.

Memory cuben står på bordet. Boksen under TV forbin-
der til TV.

Nogle medarbejdere fortæller, at de skal lære memory cuben at kende, og at de ikke rigtig er kommet i gang med det endnu. Det kan også påvirkes af, at nogle medarbejdere ikke har skærminteresse og derfor er vanskelige at aktivere til at afprøve memory cuben. Andre medarbejdere fortæller, at de er kommet i gang med dem.

En medarbejder fortæller:

*”Vi bruger memory cuben rigtig meget før og efter måltiderne. Vi har en beboer, der bruger den virkelig meget, og hun sidder og rokker. Det giver rolige billeder og en følelse af tryk-
hed.”*

En anden siger:

“For første gang gik to borgere i weekenden selv hen og satte memory cuben på. Det var den om stolegymnastik.”

Endelig skal det nævnes, at Ceres Huset har taget musik i brug i fysisk træning med beboerne. Som nævnt ovenfor mødte vi, da vi trådte ind i indgangsarealet, en medarbejder, der var bevidst om sin brug af musik til at understøtte en aktiv træning for to beboere. Hun spurgte flere gange beboerne, om de brød sig om musikken og det lydniveau, den blev afspillet i for at tjekke ind med dem om deres oplevelse af musikken og dens virkning.

Der står en Music Mind i hver dagligstue

Duftmiljøet

På Ceres Huset har det vist sig, at de har arbejdet mindre med duftmiljøet end med lydmiljøet. Det skyldes bl.a., at byggeriet er indrettet på en måde, så de ikke har lugtudfordringer med affald, da det er i kælderen, og der er skraldesug. Det indvirker på lydmiljøet, da det giver en høj lyd og kan mærkes i hele huset, når der suges, men det giver til gengæld en positiv indvirkning på duftmiljøet. En anden årsag er, at de i projektet gerne ville arbejde med dufttilsætning, men det er ikke muligt med Aarhus Kommunes kemipolitik.

Et tiltag har dog været at opsætte aloe vera planter i alle dagligstuer, da de skal opsuge dårlige lugte. Nogle medarbejdere fortæller, at de ikke har bemærket virkninger af dette, men en medarbejder er meget positiv:

“Det er helt utroligt, hvad de aloe vera planter gør. Jeg har ikke observeret plejehjemslugt, siden vi har fået dem ind. Det har lettet luften.”

Røglugt i lejligheder, hvor beboerne ryger, og herfra ud på gangene, er en udfordring på Ceres Huset, som det er på mange plejehjem. Der er en stor respekt for, at beboerne på Ceres Huset skal kunne ryge, hvis de har været vant til det, da de her i huset har egen lejlighed. Men det giver også personalet, andre beboere og besøgende en røg-luft på gangen, og når medarbejderne udfører opgaver i borgernes lejligheder. Der er installeret relativt stærke luftrensere i de lejligheder, hvor beboere ryger, og det virker, fortæller en medarbejder. De larmer så en del og påvirker dermed lydmiljøet, men det må være en acceptabel bivirkning.

Ceres Huset har to røgfrie etager, hvilket er en god service til beboere, der aktivt tilvælger det. Og medarbejderne, der arbejder på de røgfrie etager, er også glade for det. Der er pt. 6-8 beboere, der ryger, ud af de i alt 72 beboere.

Opsamling på tværs af tiltag

Mit besøg på Ceres Huset viser, at der er opnået markante reduktioner i høje lyde og dermed en markant positiv indvirkning på lydmiljøet. Som vist ovenfor er støjreduktioner opnået ved en række tiltag, der alle er relativt små, men hver især og samlet har stor betydning for lydmiljøet. Udover de konkrete tiltag med rulleborde, underduge, stole- og borde-sokker, køkkenstøj, og bevidst brug af musik, er også bevidsthed om lydmiljøet blandt personalet vigtigt.

Projektlederen har målt på støjniveauet via lydmålinger, og han har gennemført en før-efter-undersøgelse blandt medarbejderne om deres oplevelser af lydniveauet. Han opsummerer på baggrund af sine egne oplevelser undervejs og disse støttende data:

”Vi fjerner de høje udsving, så den forskel borgerne mærker, er indenfor et mindre udsving. Så vi arbejder med de mange små ting. Jeg oplever, at støjniveauet er blevet meget lavere.”

Lederen opsummerer sin oplevelse af det samlede projekt på Ceres Huset:

”Jeg bemærker, at samtalerne foregår i et lavere toneleje – både mellem beboere og mellem personale og beboere. Der er blevet mere roligt i dagligstuerne. Det er nemmere at høre samtaler end tidligere. Støj kommer aldrig til at forsvinde helt, for vi er mennesker, der arbejder her. Men vi har tænkt meget over, hvilke lydgener, der er. Alle er bevidste om det nu. Fx bevidste om, om fjernsynet skal være tændt og hvorfor.”

Bevidsthed om lyd miljø handler også om, hvordan man som medarbejder kommer ind i et rum, hvor der spises, så man ikke støjer for højt eller for taler for højt, hvis der ønskes understøttet en anden stemning i rummet på det tidspunkt. Eller bevidsthed om brug af musik til at understøtte en ønsket stemning. Udover en bevidsthed om lyd- og duftmiljø blandt alle medarbejdere, er der også en betydning af arbejdstilrettelæggelse. Det handler om arbejdsgange og arbejdstid. Eksempelvis hvornår opvaskemaskinen tændes og kører, og planlægning af støjende aktiviteter under madlavning, så de ikke foregår under måltider.

Forankring

Under mit besøg talte vi også om, hvordan de gode erfaringer med virkningsfulde tiltag fastholdes og forankres i dagligdagen efter projektets udløb. Leder og medarbejdere talte om, at virkningerne er så positive, at de tror på forankring. Lederen og projektlederen lægger vægt på, at medarbejderne gør erfaringer ved at afprøve og bruge tiltagene i deres daglige praksis, så de positive erfaringer fæstnes i deres praksis. Og at der ligeledes er nogle nøglemedarbejdere, der føler ejerskab til de nye tiltag og introducerer dem til nye medarbejdere.

Derudover bruger Ceres Huset også aktivt elever og studerende til forankring, idet de har givet dem ansvar for at aktivere Memory cubes. Så på den måde bliver de aktivt bragt i anvendelse, og det sker hver gang, der kommer nye hold.

En erfaring i dette projekt, hvor tiltag har skullet gennemføres i samtlige plejehjem i kommunen, er endvidere, at det har været værdifuldt, at der har været allokateret en fuldtidsansat projektleder til at give energi og fokus og understøtte medarbejdere og ledere i at foretage tiltag, få dem forankret i praksis og fastholdt i dagligdagen. Erfaringerne i dette projekt er, at det bl.a. kræver:

- Analyse, undersøgelse eller screening af udfordringer, der skal arbejdes med, og hvilke tiltag der skal tages
- Teknisk afklaring af hvad der skal indkøbes af materialer og installering af tiltag
- Samtaler med personale om, hvordan tiltagene bruges, hvad der skal til for at medarbejderne tager dem aktivt i brug i dagligdagen
- Vedholdenhed i at tiltagene aktivt bruges – fx gennem nøglepersoner og ledere, der fastholder opmærksomhed om brug af tiltag
- Opsamling af erfaringer til læring, så bevidsthed om positive erfaringer fastholdes og spredes blandt medarbejderne

En erfaring fra dette projekt er endvidere, at rammebetingelser har betydning og skal medtænkes. På Ceres Huset er det eksempelvis indretningen med etager, hvor der på hver etage er en dagligstue med et tilhørende åbent køkken, og intet storkøkken. En anden rammebetingelse kan være økonomi og personaleresourcer, der kan have betydning for, hvornår personalet møder ind og dermed hvornår de laver mad og foretager andre aktiviteter.

Case: Sydmarksgården i Tommerup på Fyn

Sydmarksgården, som er en del af danske diakon-hjem, er placeret i smukke omgivelser på Vestfyn. Sydmarksgården har 45 beboere, et tilknyttet dagcenter og et haveanlæg. Vi besøger Sydmarksgården en formiddag i start juni. Vi bliver vist rundt af afdelingsleder Helle Lühr Hansen, mens en medarbejder og en ekstern konsulent, der har været tilknyttet projektet, venter på os til en snak om Sydmarksgårdens arbejde med at udvikle, afprøve og implementere materialepakken 'Føl dig hjemme hele livet'. Den er den, som de har fået midler til gennem puljen 'Mere hjemlighed på plejehjem'.

I evalueringen, foretaget af en ekstern konsulent, står der følgende om formålet med projektet:

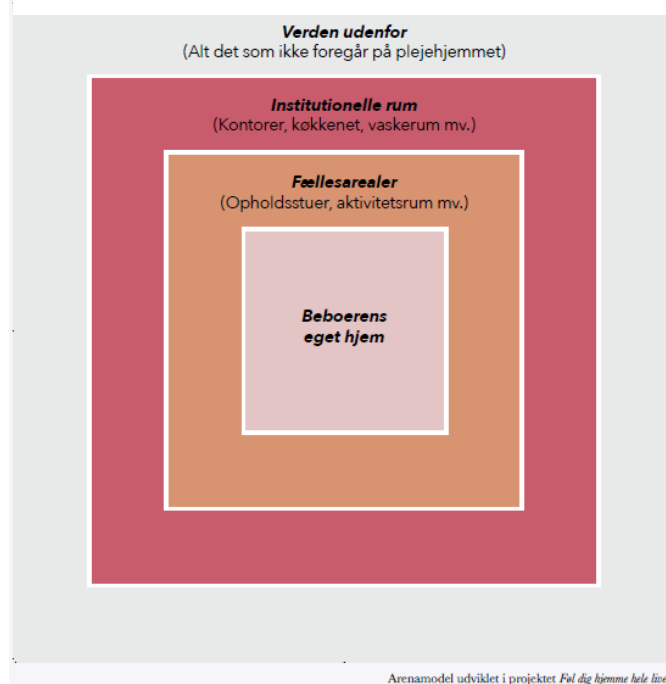
Formålet med projektet har været at skabe et konkret fagligt værktøj, som sætter personalet på Sydmarksgården i stand til at gøre den nære relation og hjemlighed til deres faglige praksis. Samt medvirke til, at Sydmarksgården arbejder med hjemlighed både gennem fysiske rammer og via kommunikation, adfærd, aktiviteter og gennem det relationelle samarbejde omkring beboere, pårørende og ansatte. Opsummeret er projektets formål at:

- Undersøge hvordan stemninger, relationelle kompetencer og nærvær i samspil med de
- fysiske omgivelser kan skabe et hjem for den enkelte beboer.
- Undersøge, hvordan det levede liv kan flytte med ind på plejehjemmet.
- Udvikle redskaber til, at Danske Diakonhjem i praksis går fra at drive et plejehjem (institution)
- til at bestyre et hjem med fællesskab og rum til det individuelle.
- Udvikle en metode til kompetenceudvikling af personalet således, at de sættes i stand til at arbejde med hjemlighed i praksis.

Som forståelsesramme for arbejdet med hjemlighed har Sydmarksgården brugt en arenamodel, der illustrerer, at hjemlighed ikke kun handler om de fysiske omgivelser i beboernes egne lejligheder/eget hjem. Det er også relevant at arbejde med hjemlighed i fællesarealerne, i de institutionelle rum (kontorer, køkken mv.) og i verden udenfor Sydmarksgården. Arenamodellen er en visuel illustration af de områder eller arenaer, hvori det giver mening at arbejde med oplevelsen af hjemlighed.

Ud over de forskellige arenaer for, hvor det er relevant at arbejde med hjemlighed, er der i projektet også arbejdet med forskellige tilgange eller måder at skabe hjemlighed på i hver arena. I hver arena kan man skabe hjemlighed ved at arbejde med: 1) de fysiske omgivelser, 2) adfærd og relationer, 3) aktiviteter og traditioner, 4) kommunikation.

De fire arenaer, hvor man kan arbejde med hjemlighed

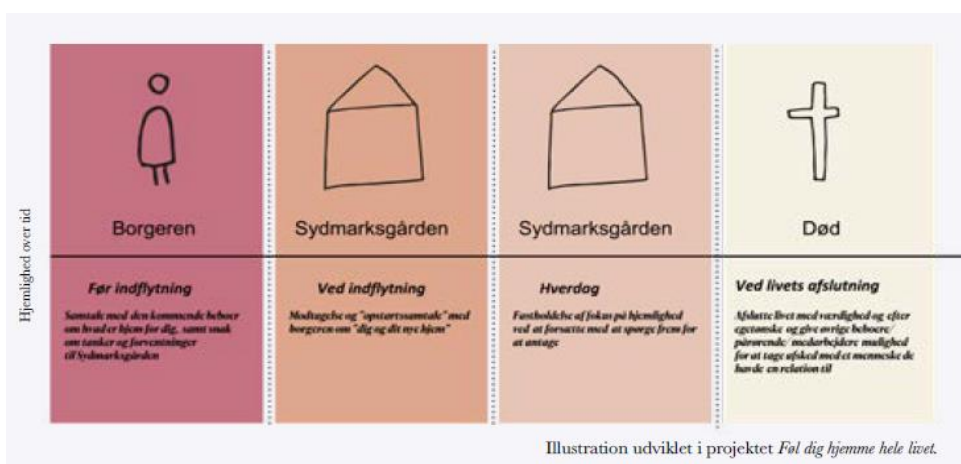

Sydmarksgården arbejder med at få mere opmærksomhed på beboerne og deres behov, fremfor at tilrettelægge processer med afsæt i institutionslogikker. Sydmarksgården eksemplificerer i deres ansøgning, hvad de vil arbejde med:

”Et eksempel fra hverdagen: Hver dag serveres der varm mad til frokost. Baseret på en rundspørge blandt beboerne fandt vi ud af, at ingen af beboerne er vant til varm mad til frokost, den plejer de at få til aften. En af beboerne udtrykte: ”Det vænner man sig til... ” Årsagen til den varme frokost handler ganske simpelt om praktik og administration af institutionen. Og dette er desværre et klassiske eksempel på, hvordan vi indimellem kommer til at indrette vores plejehjem efter hvad der er mest bekvemt for institutionen, og ikke hvad den enkelte beboer ønsker sig.”

De har derfor arbejdet med at skabe hjemlighed for deres beboere i dele af livet. Det betyder fra umiddelbart før indflytning til ved livets afslutning. I projektgruppen og gennem involverende processer bredt på plejehjemmet blev der i projektperioden udviklet et hjælpemateriale til fire centrale nedslagspunkter i en plejehjemsbeboers liv, som kræver særligt fokus og opmærksomhed i forhold til at understøtte oplevelsen af hjemlighed. Det er: Før indflytning, Ved indflytning, Hverdag på Sydmarksgården og Ved livets afslutning. Se figur ovenfor.

Fire centrale nedslagspunkter i en plejehjemsbeboers liv

Den samlede materialepakke indeholder følgende værktøjer:

- Et hjemlighedshjul
- Handlingskort
- Spørgeark til kommende beboere
- Spørgeark til pårørende og netværk
- Spørgeark til beboere om livets afslutning
- Hjerteværktøj
- Klistermærkeværktøj
- Inspiration til kommunikation med kommende beboere og netværk

Værktøjerne støtter ledere og medarbejdere i samtaler med beboerne og pårørende, men medvirker også til at fastholde fokus på denne nye og mere systematiske tilgang til samtale og inddragelse af beboerne i alle dele af livet fra før indflytning til livets afslutning.

Under besøget på Sydmarksgården fortæller de som eksempel på, hvordan de omsætter denne tilgang i praksis, at de er blevet mere opmærksomme på at invitere de beboere med, der i lange perioder dagligt sidder i en stol. En medarbejder

fortæller: *”Han sad jo bare der. Vi husker nu at invitere ham med. Vi er blevet bedre til at invitere ham med. Lave lidt sjov og ballade. Han reagerer jo på det og giver noget tilbage.”*

Den samme medarbejder fortæller også, hvordan det har skabt stor værdi i relationsarbejdet med beboerne. Hun forklarer det således:

”Jeg giver valg og muligheder. Jeg spørger, spørger, spørger, og så spørger de [beboerne] mig tilbage om andre ting, Det er nyt, at der kommer nogen til mig. Det var altid mig, der kom til dem. De ser mig mere tilgængelig, mere åben. Det giver en ligeværdighed. Uanset om du er 10 år eller 100 år, har du brug for at være noget for andre. Hvad kan du byde ind med? De pårørende siger, at deres mor og far blomstrer op. Vi gør også meget ud af naboskab, og vi tager imod de nye beboere, viser dem på plads. Forklarer regler, fx hvordan vi spiser osv. På den måde gør vi dem trygge. Vi fejrer livet her.”

Udvalgte dele af materialepakken

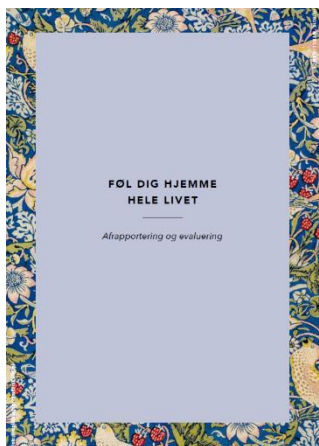

Hun fortæller videre om, hvordan de også arbejder med at gøre det hjemligt for de pårørende og at støtte både dem og beboerens venner i at komme i et hjem, som hvis de stadig boede i eget hjem og ikke var flyttet ind på et plejehjem. Hun sætter disse ord på:

”De pårørende; det skal være naturligt for dem at komme. Vi skal inddrage dem. Fx spørge dem; må jeg lave en kop kaffe? Det er din mors og fars hjem. De skal opleve det som at komme på besøg i deres forælders hjem. Også i forhold til venner. Vi havde Vagn, der sagde til os, at han havde mistet sine venner. De kommer ikke mere, fordi jeg er flyttet på plejehjem. Det skal de have lyst til. De skal føle sig velkommen. Jeg går lige ind, hvis der er gæster. Så går jeg lige ind og siger hej.”

På vores besøg på Sydmarksgården taler vi også med en beboer, Leif, der byder velkommen i sin bolig. Han fortæller, at han har en klar oplevelse af, at det er hans bolig. Han har en plakat hængende på væggen, som han fortæller, betyder meget for ham og bringer minder tilbage til det liv, han har levet. Han fortæller også, at han oplever en respekt fra personalet for hans ønsker og holdninger. Som han siger kommer det også til udtryk ved noget så simpelt som, at personalet altid banker på døren, inden de går ind til ham.

Evalueringsrapporten der har samme grafiske udtryk som materialepakken

Den evaluering, som Sydmarksgården har fået foretaget, viser da også de gode resultater af deres arbejde med hjemlighed. Som det fremgår af evalueringen, viser resultaterne, at 95 pct. af de medarbejdere, der deltog i evalueringen, svarede 'bedre' eller 'meget bedre' på spørgsmålet om, i hvilken grad de oplever at være blevet i stand til at arbejde med beboernes hjemlighed. De resterende 5 pct. svarede 'det samme'. Hele 100 pct. af medarbejderne svarede 'bedre' eller 'meget bedre' på spørgsmålet om, i hvilken grad de oplever at have fået et fælles sprog.

75 pct. af medarbejderne svarede 'bedre' eller 'meget bedre' på spørgsmålet om, i hvilken grad de er blevet i stand til at inddrage pårørende og netværk. 17 pct. svarede 'det samme'. Endeligt svarede 73 pct. af medarbejderne 'bedre' eller 'meget bedre' på spørgsmålet om, hvordan de oplever at kompetenceudviklingen og arbejdet med hjemlighed har påvirket arbejdsmiljøet.

Af evalueringen fremgår det, at stort set alle 50 medarbejdere på Sydmarksgården har besvaret spørgsmålene. Evalueringen er endnu ikke offentliggjort.

Case: Bronzealdervej og Stenslund i Odder

Pia og Kristina tager imod på plejehjemmet Bronzealdervej i Odder. Det er bygget i 2014 og består af seks bygninger med ti boliger i hvert hus, og i hvert hus er der et køkken-spisestue, et opholdsrum, udendørs atriumgård og en terrasse. Så der er meget rum til beboernes fælles ophold og samvær.

Efter besøget på Bronzealdervej besøger vi plejecentret Stenslund i Odder, hvor Lotte, Marianne, Jette, Katja, Heidi tager imod. Stenslund består af tre større bygninger, der er inddelt i otte enheder med i alt 84 beboere og hvert sit team af personale. Mange af beboerne har diagnose eller symptomer på demens.

De to plejecentre i Odder har begge ansøgt om midler fra puljen til om at skabe rum i rummet, der inviterer til samvær også i mindre grupper med mere ro. Et særligt fokus for Bronzealdervej er yngre beboere, da centret har op til 1/3-del beboere under 70 år. Pt. er der en enkelt beboer på 59 år, og så en del i 60'erne.

Begge centre bygger på EDEN-principperne og har derfor fokus på at afinstitutionalisere så meget som muligt. De siger:

”Beboerne bor ikke i vores institution. Vi arbejder i deres hjem.”

Principperne understreger, at man skal sikre det ældre menneskes værdighed og selvbestemmelse og bevarer sin egen identitet og styring af sit eget liv. Der skal skabes hjemlighed med afsæt i beboernes egne boliger, og nærvær og samvær på beboernes præmisser. Bronzealdervej gør meget ud af at inddrage beboerne i husets aktiviteter såsom madlavning, borddækning, græsslåning, male gamle møbler mv. Der er endvidere en masse arrangementer med samarbejde med børnehaver og børnegrupper, daglige besøghunde, en besøghest, besøgs-alpacaer. Om sommeren har de høns og får på Bronzealdervej.

Begge centre fik en ekstern arkitekt til at udarbejde et inspirationskatalog til dem. Inspirationskataloget er struktureret i fem temaer: funktioner, der skal opfyldes; inventar; belysning; farvesætning; og øvrig udsmykning. Der er mange gode og egentlig ret enkle observationer og gode råd. Personalet på begge centre brugte inspirationskataloget til at skabe beboerinvolvering, så de fik gode drøftelser om behov, og der viste sig også dilemmaer.

På Bronzealdervej larmer det godt nok fra det åbne køkken i forbindelse med spisestuen, men beboerne afviste at få etableret en væg som afskærmning, som arkitekten foreslog i inspirationskataloget. De kunne godt lide at se personalet og at kunne høre, at der skete noget i køkkenet. Personalet lavede en prøvehandling med at etablere en fleksibel væg for at afprøve ideen. Men det blev mørkt hjørne, og beboerne valgte væggen fra. Personalet ville også hellere undvære væggen for at få den interaktion med beboerne, der er med det åbne køkken til spisestuen.

I arkitektens inspirationskatalog var også etablering af mere individualiserede døre og indgangspartier til beboernes boliger med egen postkasse, et træpanel, lampe og en memorykasse, der er en lille kasse, hvori der kan stå små personlige ting, som kan hjælpe beboeren til at huske ting om sig selv. Men en praktisk overvejelse var, at personalet så skulle afsætte ressourcer til at tømme hovedpostkassen, hvor postbuddet afleverer posten og levere i beboernes individuelle postkasser. Beboere og personale vurderede, at de hellere ville bruge pengene til etablering på noget, de fik mere ud af.

Så den store beboerinvolvering ledte frem til, at de væsentligste tiltag på begge centre blev køb af nye spisestole samt nogle læsestole og sofaer og i nogle huse også nogle havemøbler og en grill for at inddrage udearealet til at skabe hjemlighed. Der blev også købt en pejs til nogle huse, da beboerne gerne ville have disse.

Møblerne bidrager på bedste vis til at skabe mere hyggelige og inviterende fællesrum, som var intentionen med projektet. Der er etableret nogle afgrænsede rum i rummet. Der er indkøbt nyt ensartet møblement. I nogle huse var der mange forskellige stole, og det gav uro i udtryk, og gamle slidte møbler inviterede ikke til at blive længere tid i fællesskabet. I et af husene fortæller de, at de nye spisebordsstole med høj ryg ligner lænestole i form og siddekomfort, og det stimulerer beboerne til at blive længere i fællesskabet.

Lotte på Stenslund fortæller:

“De løsninger, vi har etableret, er fleksible og giver mulighed for fleksibel brug. Vi bruger rummene til mange forskellige ting. Så er der en fødselsdag, så er der fest, så er der kaffebord. Med den nuværende løsning kan vi let ændre og tilpasse.”

På Stenslund fik de også fjernet gelændere, der løb langs mange vægge i fællesarealerne, og som betød, at møblerne stod ude i gangarealerne og medvirkede til, at det ikke føltes hjemligt, men mere institutionsagtigt.

Personalet på Bronzealdervej og Stenslund i Odder fortæller om endnu et tiltag, som arkitekten har peget på, og som har vist sig meget vigtigt for at skabe mere ro og hjemlighed: at få ryddet op. Arkitekten pegede på forskellige steder i husene, hvor der var uro på grund af rod fysisk og visuelt. Der var for mange møbler på ganglinjer. Det generede personalets bevægelse, og det generede beboere i kørestol eller med rollator i deres bevægelsesfrihed. Endvidere var der reoler fuld af ting – spil, blade og alt muligt andet. Der var bogreoler fuld af bøger med forskellige farver indbinding. Arkitekten åbnede deres øjne for, at de skulle rydde op. Nu er der færre møbler og færre lamper. Og der er ryddet op på reoler og hylder, så der er færre ting. Det giver mere visuel ro for beboerne.

Ro på – enkelhed og ro på reol på Stenslund og på spisebord, hvor salt og peber og andet er samlet på den lille bakke

De har også arbejdet med farver og fået skiftet for kraftige, skarpe farver med hvide vægge, som også giver mere ro. Og der er blevet opsat store flotte fotografier med natur, som giver en ro og en sansestimulering.

Arbejdet med at skabe ro via oprydning har været en stor gevinst, og de fortsætter med det. De tager løbende et hjørne eller et gangareal eller et område og kigger på det med denne tilgang, så de får øje på, hvad de kan gøre mere enkelt.

Som nævnt har Bronzealdervej en del beboere under 70 år. De har i deres projekt derfor et særligt fokus på denne beboergruppe. Indkøb af havemøbler og grill taler mere til de yngre, der gerne vil være ude og grille. Endvidere har de arbejdet på at forbedre samværsmulighederne for de yngre, så de kan sidde sammen i mindre grupper i spisesituationer, så de sidder sammen med nogle, de har mere til fælles med.

Der er mange muligheder for at sætte sig og spise, både i spisestuen, i opholdsstuen, og på terrasser udendørs. Der kan beboerne selv samle sig, eller personalet kan stimulere beboergrupper til at samles. Og hvis de har pårørende på besøg, er der plads og rum til, at de kan sidde selv sammen nogle steder.

På Stenslund har de tilsvarende arbejdet meget med at skabe små rum i rummet, og at bruge både møbler, billeder og andre fysiske elementer samt skabelse af ro til at skabe en inviterende stemning til, at beboerne deltager mere i fællesskabet. Heri indgår også bevidst etablering af nogle rum i rummet, der med afskærmning og ro giver beboere mulighed for at sidde alene, men stadig være en del af et fællesskab i en afstand, der er god, hvis man ikke kan være i for meget uro eller socialt fællesskab.

Lotte siger:

”Vi ville skabe hyggekrege, hvor man har mulighed for at være en del af fællesskabet, også nogle gange uden at være for tæt på.”

Og Marianne supplerer:

”Nogle, der før ikke kunne rumme at være i det fælles, er læn- gere med i det fælles nu. Før var vi jo også sammen, men nogle kan rumme det bedre og være mere i samværet længere nu med de her tiltag.”

Et eksempel på et afgrænset roligt rum i rummet, hvor beboere kan opholde sig alene og dog i fællesarealet. Bemærk også det store naturbillede, der anvendes på flere vægge.

Udsigt fra opholdsstue til terrasse og naturen på Bronzealdervej

Jette, der er demenskonsulent på Stenslund, fortæller:

”Jeg har bidraget med at få fokus på miljøet og at få skabt et udtryk, der stimulerer og ikke forvirrer og gør det rart at være i rummet. Der må godt være ro på i fællesrummene og et mere roligt udtryk med farver. Der er kommet meget mere ro og mere lys og mere imødekommende rum. Det skaber også mere ro for personalet via en enkelhed, så det har også betydning for personalet.”

Begge centre har arbejdet bevidst med meget beboerinvolvering. Pia fortæller begejstret om Bronzevejs meget stor beboerinvolvering:

”Vi etablerede en projektgruppe med 2-3 beboere og en medarbejder, og vi har haft pårørende meget involveret. Vi har gennemført involveringen over tre omgange. Først interviewede og spurgte vi beboerne og pårørende, hvad hjemlighed er. Det kom særligt frem, at køkkenerne støjede, at det gjorde det institutionsagtigt.”

Så besøgte vi i projektgruppen med de to beboere et plejehjem i Aarhus sammen med Stenslund. Der var en sygeplejerske, der også var indretningsarkitekt der, og hun kunne noget, fordi hun havde fagfagligheden og så blik for indretningen relateret til det. Så havde vi en workshop, også med beboere, om hvad er hjemlighed. En beboer sagde: "Det er det med, når man kommer ind til sig selv, så kan man sådan mærke – haaaaa [puster ud], nu er man hjemme." Det kan noget at inddrage beboerne så meget, som vi har gjort. Det er jo i formelle møder og besøg og workshops, men også opfølgende i uformelle samtaler med beboere, hvor det er en givtig relation for at få noget frem om deres præferencer og hvordan de opfatter hjemlighed.

Så hyrede vi en ekstern arkitekt. Hun fik alle de her fund og input fra os. Så udarbejdede hun det her inspirationskatalog. Der var mange gode pointer i det. Hun sagde fx: Der er rod (en bogreol med mange farver og midt i rummet). Der er for mange lamper og for meget spredelys. Brug lyset bedre. Hun tegnede plantegninger og viste, at vi skulle huske ganglinjer, og hvad det betyder for vores indretning. Nogle små vægge er i ganglinjer. Det giver rod. Der mangler små fællesskaber med nogle små afgrænsede vægge. Dæk noget af ud til køkkenet. Mere ens stole kan give mere ro. Det blev så drøftet på fællesrådsmøder og i hvert hus. Husene fik opgaven: Hvad synes I er gode ideer? Hvilken inspiration vil I gerne bruge, og er der noget andet I gerne vil? Og I skal også rydde op: vil vi beholde det, vi har stående, eller skal noget flyttes rundt og bruges på en anden måde? Den store inddragelsesproces har været mega vigtig og har stor betydning for resultatet."

På Stenslund har de foretaget mange af de samme involverende aktiviteter, og de var også sammen på inspirationsbesøget på et plejehjem i Aarhus.

Både Bronzealdervej og Stenslund havde en særlig god oplevelse med møbelindkøbet. Begge centre havde i tre uger en masse møbler udlånt fra møbelfirmaer. Mange, hvis ikke alle beboere, brugte meget tid med at være i det lokale og afprøve møblerne. De kunne sidde i dem, besigtige dem, mærke dem, se farveprøver, tale om dem. Det gav masser af samtaler og energi, og det understøttede en reel beboerinvolvering i beslutningsprocessen.

De to plejecentres succeskriterier er relativt ens, og begge steder vurderer de, at de har opnået de målsatte succeskriterier:

- At beboerne føler sig hørt og inddraget – er i høj grad opnået
- At de etablerede rum, kroge, møblement bruges af beboerne og pårørende på besøg – det sker i høj grad
- At beboerne udtrykker glæde for de nye tiltag – det gør de, og personalet kan også observere det. De konstaterer i øvrigt også, at personalet får en mærkbar ændring med mere glæde ved de nye forbedrede muligheder for at skabe små rum for beboerne
- At beboerne oplever en større følelse af hjemlighed – det vurderer personalet at de gør – også baseret på udsagn fra beboere og pårørende.

Katja siger:

"Vi har haft meget dialog om, hvorfor vi gør det her med at skabe hjemlighed. Det åbner nogle beboeres øjne at tale om det. De har også været meget involveret i, hvor møbler skal stå, og hvor billeder skal hænge. Så dirigerer de rundt med mig om, hvor det skal stå."

Og hun supplerer med et pårørendeperspektiv:

”Jeg kan se det på de pårørende. Nye pårørende sagde: ”Hvor er det bare hjemligt.” Det blev jeg så glad for, for det arbejder vi jo så meget på.”

- At beboerne oplever at finde sammen med ligesindede – det oplever personalet også sker
- At personalet oplever at der skabes mere ro – det oplever de i høj grad

På rundturen på Bronzealdervej kommer vi også forbi mandeklubben i deres værksted. De har et værksted med alle mulige ting – værktøj, redskaber, maskiner, guitar, øl, billeder og uendeligt meget mere. Mandeklubben er etableret som en forening og drives af pedellen Hans, der også er meget engageret i EDEN-principperne. Han får fx beboere til at hjælpe med at køre havetraktoren.

Case: Engparken i Brande

Plejecenter Engparken i Brande har 48 beboere samt ca. 30 brugere af daghjemmet, der har åbent med aktiviteter dagligt kl. 9-15.15. Beboerne på Engparken opfordres også til at komme og deltage i aktiviteter for at skabe fællesskaber her.

Engparken haven har fået midler fra hjemlighedspuljen til at etablere en sansehøve. Tidligere havde de et åbent areal fortrinsvis med græs og grusstier, der var vanskelige for beboere i kørestol og med rollator at bevæge sig i, og da arealet var åbent direkte ud til en stor, befærdet vej, var døren ud aflukket, hvilket betød, at brugen af udearealet ikke var så stort, som personale og beboere gerne ville have det.

Via dette projekt har Engparken i 2022 fået etableret en skøn sansehøve i et aflukket gårdmiljø med en stenbelagt sti, der bugter sig rundt i haven. Der er mange forskellige planter, æbletræer og krydderurter, og der er bænke undervejs på stien, og flere terrassemiljøer med borde og stole, og enten parasol eller overdækning, og en grill. Haven ligger i et gårdmiljø, hvortil der er udgang fra aktivitetshuset, og 15 beboeres lejligheder ligger ud til haven. Den er nem at komme ud til, idet der er flere døre, der giver adgang, og som beboerne selv benytter. Når vejret er godt, står dørene ofte åbne, så de inviterer til at komme ud.

Personalet fortæller, at haven benyttes meget af beboerne, og at det stimulerer til brug med de åbne døre. Aktivitetsmedarbejder Charlotte siger:

”Det handler om at få dem ud i den fantastiske have, hvor de kan få deres sanseindtryk på flere forskellige måder. Nu med den nye have går de selv derud. De benytter det selv også uden os personale. Så der er selvstændighed. Før skulle vi også være på vagt, fordi Storegade var lige udenfor. De kan bevæge sig ud i trygge rammer. Vi siger: Døren er lige der, så du kan bare gå ud. Det giver frihed for dem.”

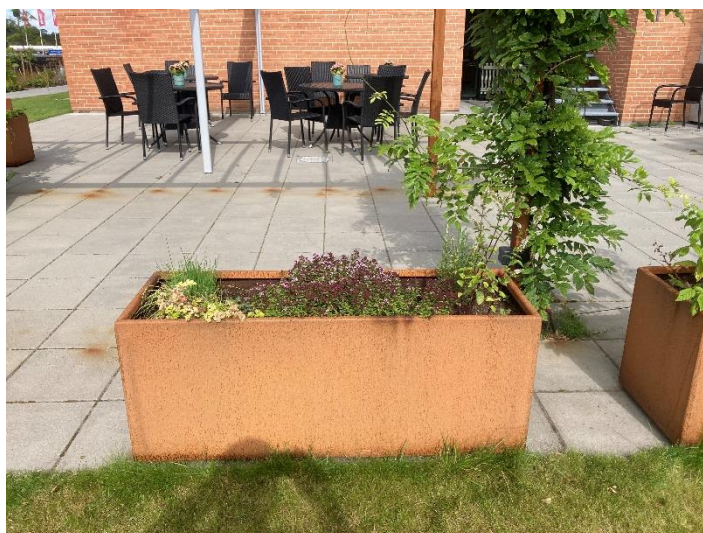
Aktivitetsmedarbejder Karen Marie supplerer med et eksempel med en beboer, der har haft hest og var meget glad for besøgshesten:

”Ja, hende, der var så glad for hesten [en kunstig hest, som plejehjemmet har stående], har selv haft hest. Det var tilbageblik til det levede liv. Mange beboere har demens- og hukommelsesudfordringer. Hvis man som beboer ikke selv kan finde tilbage til, hvordan ens liv har været, skal vi hjælpe dem med det. Det har vi mange tilgange til. Vi har fået sansehøven her, vi har ænder om sommeren, vi har en besøgshest, vi har koen, vi har planter, hvor beboerne kan hjælpe med at vande og luge ukrudt og plukke blomster til bordene. Det at man tager ansvar, det skaber identitet og autonomi.”

Karen Marie fortæller videre om Engparkens tilgang med at aktivere beboerne:

”Vandkanderne står fremme, så de kan impulsivt tage dem frem selv. Og krukkerne er i en højde, hvor de kan være med til at luge ukrudt. Det giver selvstændighed, og det, de før har

En af krydderurtekasserne. De er på hjul, så de fleksibelt kan rykkes rundt. Bagved terrassemiljøet

gået op i, kan lade sig gøre her. De kan være med til at plukke blomster til bordene. Så kommer haven med ind i huset. Det giver mange snakke. Og det er godt det er tæt på, så de kan kigge ud og se.”

Charlotte fortsætter:

”Haven har også skabt mere samvær mellem beboerne. De har det svært ved at være på besøg hos hinanden. Det er meget nemmere at mødes ude i haven. Der er højere til loftet, og man føler ikke, at man er vært. Det ligger dybt i den generation, at hvis der kommer nogen på besøg, skal der være kaffe og kage, og har vi nu nok til alle, hvis der kommer flere. Derude er det mere uformelt.”

Demenskonsulent Tina supplerer:

”Ja, og oppe i køkkenet er der alle institutionslydene med klirren og skramlen og bippen og døre. Udenfor er der ro.”

Haven er indbydende med planter, buske, stisystemet rundt og bænke undervejs, hvor man kan sidde og tale og betragte haven. Den er ikke så stor, men det er intenderet, fortæller personalet. Det skal være overskueligt, og den er naturligt afgrænset. Stisystemet gør, at man naturligt bliver ledt tilbage.

Personalet arrangerer mange aktiviteter i haven. Charlotte fortæller:

”Der er også en grill i haven, så vi griller, og der serveres ofte aftensmad i haven. og vi laver aktiviteter på tværs. Så er der isparty, så er der smoothieparty, så er der jordbærparty, popcornparty. Vi har også dagplejere, der kommer med børnene og bruger sansehaven. Og vi har stort samarbejde med børnehaven herovre. Der er liv i haven, når der kommer børn. Det nyder borgerne virkelig meget, når der kommer små børn. Så kommer der mange beboere ud.”

Karen Marie supplerer:

”Det er i vores DNA. Om sommeren har vi dyr. Ænder, der fik ællinger. Der var masser af arbejde i det for de beboere, der gerne ville. De skal jo fodres, og der skal rengøres. En af vores beboere stod meget tidligere op, end han skulle, fordi han ville ud og ordne ved ællingerne. Og der var besøgshesten og koen. Pludselig en morgen var den løbet væk. Så måtte vi efterlyse den i byen. Så pludselig kom den tilbage. Vi har aldrig fundet ud af, hvad der skete, men vi fik den tilbage.”

Her spørger vi ind til koen: Har de en ko i haven? Vi går ud og ser den. Det er en kunstig ko. Men det gør ikke noget. Den er sjov, og den bliver flyttet rundt ind i mellem, og giver anledning til snak og sjov.

Personalet arbejder fagligt med afsæt i personcenteret omsorg og de fem psykologiske behov. Det er

Sansehaven med stisystemet. Forrest i billedet er en af bænke, der er i et slidstærkt materiale. Bagved bænken står koen. Bagerst i haven ses aktivitetscentret, som ligger lige ud til haven. Til højre ses nogle af de beboerlejligheder, der ligger lige ud til haven

Ikast-Brande Kommunes fagligt-metodiske tilgang. Medarbejderne fortæller, at sansehaven styrker deres muligheder for at arbejde med det faglige grundlag. Karen Marie siger:

”Vi bruger det som faglighed i hverdagen. Når vi skal se beboernes ressourcer og identitet, så bruger vi helt naturligt haven i vores faglige tilgange. Haven giver god mulighed for at omsætte det i hverdagen. Vi tager perspektivskifte og sætter os i beboernes sted, og hvad er deres livshistorie, og hvad skal vi ramme i den beskæftigelse, vi tilrettelægger.”

Charlotte supplerer:

”Haven har givet et godt boost for beboerne, pårørende og personale. Den er integreret i vores faglige tænkning om de fem psykologiske behov.”

De fortæller også, at de pårørende er glade for haven og bruger den, når de besøger beboerne. De har også lige haft en pårørende-beboer-grillaften, hvor der kom ca. 100.

På Engparken har de en særlig god erfaring, de gerne vil give videre: Da de skulle planlægge og designe sansehaven, nedsatte de en arbejdsgruppe, der sørgede for at inddrage beboere og pårørende via møder, samtaler og dialog, og arbejdsgruppen kontaktede også den lokale havekreds. Med dem fik de have- og naturfaglige inputs til anlæg af haven, design, valg af planter, så de følger årstiderne mv. En fra havekredsen ville gerne bidrage med et forslag til havens indretning. På den måde fik de via inddragelse af frivillige idesignet haven. Alt dette førte til de endelige valg af design af haven.

Nu håber de at få 3-4 frivillige, der vil holde den. Engparken har mange frivillige, omkring 80. De gør meget for de frivillige, påskønner dem og inviterer på kaffe, når de har været og lavet nogle aktiviteter, og de holder nytårskur og sommerfest også for de frivillige.

Charlotte slutter besøget af med at sige:

”Vi er meget taknemmelige for det her, at vi får den her drøm sat i værk. Det er så godt for beboerne. Det er en kæmpe gave. Det betyder så meget for beboerne at komme ud i naturen, man bliver både glad i låget og får ro.”

Case: Hotherhaven i Hårlev på Stevns

Plejecenter Hotherhaven i Hårlev i Stevns Kommune har to enheder: plejecentret med 31 beboere og demenscentret med 35 beboere. Begge har også tilknyttet et dagcenter. Leder af plejecentret Louise, leder af demenscentret Maria og projektleder Lise byder velkommen i orangeriet i den store have. Orangeriet og beplantninger i haven er en del af de tiltag, der er etableret for midler fra hjemlighedspuljen.

Maria lægger ud med at fortælle begejstret om, at de havde tilsynsbesøg nogle få dage tidligere:

”Vi fik så meget ros. Hun siger, hun træder ind i et hus, hun slet ikke kan genkende. Der er meget hjemlighed, man kan mærke det på beboerne og på personalet. Hun bemærkede tydeligt rummene, vi har fået revet nogle vægge ned, så der er kommet meget mere luft, og hun bemærkede den arbejdsglæde, der var blandt personalet, og den samhørighed, der var blandt personalet og beboerne. Der virkede roligt, fredeligt, behageligt. Hvordan har du båret dig ad? Spurgte hun. Jamen, vi har gjort det sammen, lederne, fagkoordinatorer, beboere. Så jeg er stadig helt høj. Det her projekt hjemlighed har meget med det at gøre. Og jeg tror det var godt, at man har delt huset op i et plejecenter og et demenscenter, så vi har begge som ledere tid til at være nærværende.”

De udfolder alle tre det, der er på spil: De ansøgte hjemlighedspuljen, fordi Hotherhaven var gammeldags indrettet, nedslidt sine steder, fuld af gamle brugte og uens møbler. Fællesrummene og gangene var anonyme, de var parkeringspladser for rolatorer og vasketøjskurve. Enhederne havde navnene H1, H2, H3, H4, H5 og ”fingeren”.

Med ansøgningen var ambitionen at forandre Hotherhaven både fysisk og mentalt. Fællesarealerne skulle laves mere hyggelige og hjemlige og aktiverende af beboerne, de skulle invitere til fælles gøremål for beboere, pårørende og personale.

Lise fortæller:

”Vi ville også have hjemlighed ind i navnene, lokale navne. I stedet for H1, H2, H3, H4, H5 og ”fingeren” hedder de nu Klinten, Kalkbruddet, Fyrtårnet, Kongeskoven, Bjerget, og Ved Kirken. Det er steder, man som Stevnsboer kender og har positive associationer til. Vi har fået

taget billeder af de steder, der hænger på gangene og byder velkommen til det her sted. Og rundt omkring hænger der billedserier fra de steder.”

Hotherhaven har endvidere etableret inviterende udearealer. Orangeriet er blevet bygget, og i haverne, er der plantet japanske kirsebærtræer samt frugttræer, og op ad hegnet omkring demensafsnittets have er der plantet efeu planter, der skal vokse op og dermed skabe hjemlighed via beplantning, fremfor det mere institutionsagtige hegn.

Hotherhaven har været udfordret af, at forandringerne skulle skabes under hensyn til de mange reguleringer, der er for en institution, såsom brandregulativer, hensyn til arbejdsmiljø, fremkommelighed og rengøring mv. Så nogle tiltag har ikke kunnet lade sig gøre, men så har de kreativt arbejdet med det, der kunne lade sig gøre. De har indkøbt nye møbler, der har skabt mere ro via ensartethed, og som er mere indbydende til at opholde sig i fællesskabet, fordi de er nye, og ikke meget slidte og med huller og pletter i betrækket som de tidligere møbler. De har arbejdet med puder og tæpper. Og demensafsnittet har fået etableret en udendørs lounge, hvor beboerne kan sidde ude under et halvtag.

Og så har de arbejdet med personalets mindset og aktive interaktioner med beboerne. Lise siger:

”Hjemlighed skabes jo både af fysiske forandringer – vægge, møbler, puder og tæpper, der giver hygge og stemning, og udendørs træer og planter og buske og dyr – og så medarbejderne medvirken til at skabe hjemlighed, deres engagement og motivation.”

Maria supplerer:

”Projekt hjemlighed har skubbet på medarbejderne til at få ideer til, hvad vi også kan. Der kom ideen med fredagsbaren. Det har skabt medinddragelse. Nogle møder op i fritiden og syr hynder og maler blomsterkrukker. Der har været en lyst til at løfte med til at noget, der er gammelt og gråt og slidt, til at give det liv. Det betyder jo noget for os, der arbejder her, at der er frisk luft og motivation.”

Og så pointerer Maria med stolthed:

”Og så kommer der sygefraværet. På demensafsnittet er sygefraværet mere end halveret fra ca. 12,6% til ca. 4,3% på et halvt år! OG vi har ikke brugt eksterne vikarer siden april. Det her hjemlighed gør, at man har lyst til at komme på arbejde, det giver noget kollegialt.”

Hotherhaven kan altså se en klar sammenhæng mellem indsatserne for mere hjemlighed og personalets trivsel og så også styrkede og forbedrede relationer mellem medarbejdere og beboere. Louise siger det sådan her:

”Medarbejdernes arbejdsglæde og stolthed ved stedet – på grund af de nye tiltag for at rette op på slidte og dårligt indrettede lokaler, og slidte og uensartede møbler, og gamle institutionsprægede navne på afdelingerne – har ført til et bedre fokus på borgernes behov, der ikke bare er pleje eller medicin eller mad, men også livskvalitet. Aktivitetsmedarbejdere igangsætter mange aktiviteter, der er dame- og herre-frokoster, wellness spa, banko, fredagsbar, filmforevisning og ballon-volleyball. Det fysiske bidrager og det kollegiale bidrager til arbejdsglæde. Det er et nyt mindset, vi vil skabe hygge for beboerne.”

Da vi går rundt, taler vi med en medarbejder, der bl.a. siger:

”Vi kan mærke tiltagene på beboerne. De er glade for møblerne, der er mere luft og lys, det er mere hyggeligt. Sofaerne er flyttet over i hjørnet her, så det giver mere ro i rummet, også når andre beboere går forbi på gangen. En lokal blomsterhandel giver blomster hver fredag,

det der ikke er solgt, og de holder stadig nogle dage hos os. Det giver sanseindtryk, farverne, glæden ved blomster, duften. Der er sket rigtig meget godt.”

Hotherhaven har også fået etableret ”Busstoppestedet” med en bænk. Så kan man gå derud og sætte sig. Det kan fx give anledning til samtale om, hvor beboeren gerne vil hen med bussen. Det er etableret efter inspiration fra et andet plejecenter.

De har geder hele sommeren, som beboerne er glade for. De fortæller også, at der ofte kommer besøg fra børnehaver som kigger på gederne. Det giver liv til stedet og er hyggeligt for beboerne. Og der er opsat redskabsskure i begge haver, som beboerne kan bruge til at arbejde i i haven. Alt sammen for at skabe hjemlighed i haven. Beboerne går ofte ture i haven og ned til gederne og i orangeriet, selv, med pårørende og med personale.

Busstoppestedet i haven

Projektet har haft et godt samarbejde med Madservice. Lederen af Madservice fik hurtigt den idé, at man kan bestille en madkurv, så man kan få madkurv og tage med ned i orangeriet. Der er en formiddagskurv og en eftermiddagskurv og en frokostkurv. Kurverne kan bestilles ved køkkenpersonalet, og kan bestilles på dagen, men helst dagen før, af beboerne eller af de pårørende.

Orangeriet, der ligger smukt i haven. Til venstre for orangeriet ses gedernes hus

Hotherhaven havde god beboerinddragelse i hjemlighedsprojektet. Den første projektleder havde nogle husvandringer og talte med beboerne om, hvad hjemlighed er, og hvordan kan det blive mere hjemligt. Der deltog seks beboere fra hvert center (i alt 12 beboere) i husvandringene og deres pårørende og gik med dem rundt og kiggede i krogene og talte om, hvad de tænkte om det her areal, det her hjørne. De fik ideer til at lave små tiltag med kroge og hjørner. Noget måtte de så ikke for brandmyndighederne. De har arbejdet meget de store fællesarealer for at lave mindre rum i rummet til krea-aktiviteter mv.

De samarbejdede også med en indretningsarkitekt og en havearkitekt for at få forslag, som de så overvejede videre med beboerne. En medarbejder havde for længe siden søgt en fond om donation af frugttræer og bærbuske, og de var så heldige at der kom tilsagn midt i processen, så de kunne medtænke træplantning herfra i hjemlighedsprojektet.

Hotherhaven har erfaret, at det er en udfordring, at hjemlighed skal skabes i en sammenhæng, hvor det både er borger-nes hjem, personalets arbejdsplads og en institution med forskelligrettede hensyn til brandregulativer, rengøring, tilgæ-nelighed mv. Men de opsummerer, at det er lykkedes rigtig godt, og at de har fået skabt væsentligt bedre rammer og væsentligt mere hjemlighed. Lise siger:

”Vi er meget taknemmelige for den bevilling, så det kunne lade sig gøre. Vi markerede af-slutningen af projektet med en fest med pandekager og musik og dans. Og vi fortalte bebo-ere, pårørende og personale, hvad det var vi ville, og hvad er der sket, og at nu skal de bare bruge det. Så det var markering og kommunikation: Brug det!”

Louise supplerer:

”Vi er blevet enige om, at vi er ikke færdige. Vi skal hele tiden arbejde på at vedligeholde gejsten og fagligheden. Det tror vi bestemt på, vi kan.”
